

ממונו הוא ולא משום חיציו, חייב רק על הגדיש שהיה גלוי, ולא על
 הכלים שהיו טמונים בתוכו, שאנוס הוא.
 שואלת הגמרא: וְכִי מֵאַחֵר דִּמְאָן דְּאִית לִיה מְשֻׁם חֲצִיו אֵית לִיה
 נְמִי מְשֻׁם מְמוֹנו – לאחר שנתבאר שרבי יוחנן המחייב את המדליק
 אש משום זורק חץ מודה לדעת ריש לקיש שניתן לחייבו אף משום
 ממונו שהזיק, אם כן מֵאֵי בִּינְיָהוּ – איזה חילוק דין ישנו ביניהם.
 משיבה הגמרא: אִיכָא בִּינְיָהוּ לְחִיבּוֹ בְּאַרְבַּעָה דְּבָרִים – ישנו חילוק
 ביניהם לענין אדם שהדליק אש והלכה ופצעה את חבריו. שלדעת
 ריש לקיש הסובר שחייב אש הוא רק משום ממונו המזיק אינו חייב
 אלא בתשלום נזק בלבד, אך לדעת רבי יוחנן הסובר שניתן לחייבו אף
 משום חיציו, חייב בתשלום ארבעה דברים, נזק, צער, ריפוי ושבתי, כדן
 אדם המזיק את חברו:
 שנינו במשנה, שהכלב שנטל חררה שיש בה גחלת והלך לגדיש, ואכל
 את החררה ושרף את הגדיש, הדין הוא שְׁעָל הַחֲרָרָה מְשַׁלֵּם בעל
 הכלב נזק שלם ועל הגדיש חצי נזק כו':
 שואלת הגמרא: מֵאֵן חֲיִיב בתשלום חצי הנזק על שריפת הגדיש, ודאי
 שְׁעָל הַכֶּלֶב, ומדוע, וְלִיחֲיִיב נְמִי בְּעָל הַחֲרָתָה שפשע בכך שלא שמר
 על גחלתו.
 משיבה הגמרא: בְּשִׁשִּׁימָר נִחְלָתוֹ – המשנה עוסקת באופן ששמר בעל
 הגחלת כראוי על גחלתו, וכגון שהניחה בתוך ביתו ונעל הדלת כראוי,
 ולפיכך אנוס הוא בכך שנטל הכלב את גחלתו, ופסור מתשלום הנזק.
 שבה הגמרא ומקשה: אִי בְּשִׁשִּׁימָר בעל הגחלת את נִחְלָתוֹ ונעל את
 ביתו, אם כן מֵאֵן בְּעִי כֶּלֶב הָתָם – מה עושה שם הכלב, וכיצד הצליח
 לטול את הגחלת. מתרצת הגמרא. בְּשִׁחְתָּהּ – שחפר הכלב ברגליו
 עד שפתח הדלת ונטל הגחלת.
 אִמָּר רַב מְרִי בְּרִיה דְּרַב כְּהָנָא, וְזֵאת אוֹמְרָתָה – מכך שהמשנה
 מחייבת את בעל הכלב בתשלום מלא על החררה, אף על פי שנטל
 אֶחָד את הגחלת על ידי חתירה, יש ללמוד שסִתָּם דְּלִתּוֹת הַתּוֹרוֹת
 הֵן אֶחָד כֶּלֶב, דהיינו, שדרך הכלב לחתור דלתות ולהכנס, ואין זה
 דבר משונה, ולפיכך יש לחייב את בעל הכלב בנזק שלם כדן נזקי שן
 ורגל, ולא בחצי נזק כדן נזקי קרן.
 הגמרא מבררת את הדין המבואר במשנה שבעל הכלב מחויב
 בתשלום נזק אכילת החררה: דְּאֶכְלָה חֵיקָא – היכן אכל הכלב לחררה
 זו, אִילִימָא דְּאֶכְלָה בְּגִישׁ דְּעִלְמָא – אם אכלה בגדיש סתם שאינו
 של בעל החררה, כיצד ניתן לחייב את בעליו על כך, הָא בְּעִיָּן – הרי
 כדי לחייבו צריך שיתקיים התנאי שנאמר בפסוק (שמות כד כ) 'ושילח
 את בעירה ויכַר בַּשֶּׁדֶה אֲחֵר', דהיינו, שאין הבעלים חייב על נזקי שן
 של בבתמו אלא כשאלכה ברשות הניזק, וְלִיכָא – ולא התקיים תנאי
 זה, מאחר שאכל את החררה בחצר אחרת.
 משיבה הגמרא: לֹא צְרִיכָא, דְּאֶכְלָה בְּגִישׁ דְּבַעַל הַחֲרָה – המשנה
 עוסקת באופן שאכל הכלב את החררה בגדיש השייך לבעל החררה,
 ולפיכך ניתן לחייב את בעליו משום שן ברשות הניזק.
 הגמרא מנסה לפשוט ספק מן הדין המבואר במשנה לגבי כלב שאכל
 חררה: תִּפְשׁוּט – מן הדין המבואר במשנה, שכלב שאכל חררה
 ברשות הניזק חייב בעליו משום נזקי שן, ניתן להוכיח דְּפִי פְּרָה

בְּנִיבָן מְמוֹנו, שנאמר (שם) 'כִּי תֵצֵא אִשׁ, שמשמע שהלכה האש
 שהיא ממונו מעצמה והזיקה, וְכִי הִכְתוּ בְּנִיבָן גּוֹפּוֹ, שנאמר 'שֶׁלֶם
 יִשְׁלֶם הַמִּבְעֵר', שנידון כאילו הבעיר בעצמו, לִמְרָךְ לָךְ שחייב אדם על
 אִשּׁוֹ שהזיקה מְשֻׁם חֲצִיו הוא, כאילו זרק חץ בעצמו והזיק.
 הגמרא מקשה על סברת 'אש משום חיציו: אִמָּר רַבָּא, קִשְׁיָא לִיה
 לְאִכְּבִי – אביי נתקשה בקושיא זה: לֵמָּן דְּאִמָּר שחייב אִשּׁוֹ מְשֻׁם
 חֲצִיו הוא, אם כן, מִמֶּנּוּ בְּאִשׁ דְּפִטְר רִחְמָנָא חֲיִיב מְשַׁכְּחַת לָהּ –
 באיזה אופן ניתן למצוא שיהא אדם פטור על אש ששרפה דבר טמון.
 דהיינו, מבואר בדברי המשנה להלן (סא), שלדעת חכמים אם הדליק
 אדם את גדישו של חברו, והיו כלים טמונים בו, פטור המדליק על נזקי
 הכלים. ודין זה מבואר, רק אם נאמר שחייבו של המדליק הוא משום
 ממונו המזיק, שבזה יש לפוטרו על הכלים הטמונים מאחר שלא ידע
 מקיומם ואנוס הוא, אך לדעת הסובר שחייב המדליק הוא משום אדם
 המזיק, אם כן יש לחייבו אף באופן שלא ידע על המצאות הכלים
 בגדיש, שהרי אדם המזיק חייב אף אם אנוס היה, כמבואר לעיל
 בגמרא (כו).
 וממשיך רבא בדבריו: וְנִיחָא לִיה – אביי תירץ הקושיא, שישנו אופן
 שפטור המדליק על נזקי הכלים אף לדעת הסובר 'אש משום חיציו',
 כְּגוֹן שְׁנַפְלָה דְּלִיקָה לְאוֹתוֹ חֲצִי – שהדליק אדם אש בחצירו, והיתה
 גדר בין חצירו לחצר חברו, כך שבשעת ההדלקה לא היתה האש
 יכולה לילך לחצר חברו, ולאחר שהדליק האש נִפְלָה הַגֶּדֶר שבין
 החצירות מחמת איזו סיבה שְׁלֹא מִחֲמַת הַדְּלִיקָה, וְהִלָּכָה האש
 וְהִדְלִיקָה וְהִזִיקָה בְּחֲצֵר אַחֶרָה, דְּהָתָם כָּלוּ לִיה חֲצִיו – שבאופן כזה
 כלה ונגמר כוח החץ ששלח המדליק ולא ניתן לחייבו כזורק חץ,
 מאחר שבשעה שהדליק לא היתה האש יכולה להזיק בחצר חברו,
 ועל כן יש לפוטרו אם היו כלים טמונים בגדיש חברו.
 מקשה הגמרא: אִי חֵי' – אם נעמיד באופן כזה שכלו לו חיציו, לְעִנְיָן
 הגדיש הַגָּלוּי נְמִי כָּלוּ לִיה חֲצִיו, דהיינו, באופן כזה יש לפוטרו לא
 רק על הכלים הטמונים, אלא אף על הגדיש הגלוי, שמאחר וכלו חיציו
 אין לחייבו כלל על דליקה זו.
 ומחמת קושיא זו חוזרת בה הגמרא ממה שסברה עד עתה, שלדעת
 רבי יוחנן ניתן לחייב אדם המדליק אש רק משום זורק חץ, ומבארת כך:
 אֶלָּא לֵמָּן דְּאִית לִיה מְשֻׁם חֲצִיו אֵית לִיה נְמִי מְשֻׁם מְמוֹנו – רבי
 יוחנן הסובר שחייב המדליק אש משום זורק חץ הוא, מודה לדעת ריש
 לקיש שניתן לחייבו אף משום ממונו שהזיק, ועל כן באופן זה שנפלה
 הגדר שלא מחמת הדליקה, שאי אפשר לחייב את המדליק משום זורק
 חץ, מכל מקום אפשר לחייבו משום ממונו המזיק, וְכִנּוּן שְׁהֵי לוֹ
 לְגוֹדְרָה לֹא נִדְרָה – והיינו באופן שיכול היה לשוב ולגדור את חצירו
 ולמנוע את מעבר האש לחצר חברו ולא עשה כן, שאף שאינו חייב
 על הדלקת האש מתחילה מאחר שלא היה בכוחה להזיק, מכל מקום
 מתחייב הוא עתה על שאינו גודר בעדה, דְּהָתָם שוֹרֵז הוּא וְלֹא מִפְּחַ
 בְּנִיחָה – שבאופן כזה הרי הוא כמכניס שור לדיר ואינו נועל הדלת
 בפניו, שאם יצא השור והזיק חייב בעליו בתשלום הנזק, ואף כאן יש
 לחייבו על שלא שמר על האש שלא תזיק, אך מאחר שחייב זה משום

בבא קמא דף כג עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום חמישי) קנט

אָרם של נָחש מַעֲצָמוֹ הוא מְקַיֵּא בשעת נשיכתו, ונמצא שהנחש הוא
ההורג, והמשׁיך רק גרם הנזק, ולפיכך הַנָּחֵשׁ בִּסְקִילָה כְּדִין שׁוֹר הַהוּרָג
נפש, וּמְכִישׁ פְּטוּר.
עתה מבארת הגמרא כיצד ניתן לפשוט מן המשנה את הספק: וְאִי
אֲמַרְתָּ פִּי פָּרָה בְּחֻצֵּי הַמְּזִיק דָּמִי, אם כן מדוע לחכמים הנחש
בסקילה, לִימָא לִיה בַּעַל הַנַּחֵשׁ, מֵאִי בְּעֵי יָדָּהּ בְּפִימָא דְחִיּוּנָא – מדוע
נמצאה ידך בפי הנחש שלי, הרי רשותי היא. אלא מוכח שפי הנחש
אינו כרשות המזיק.
דוחה הגמרא: לַעֲנִין קָטְלָא לֹא אֲמַרְיִן – לגבי עונש מיתה לא אומרים
'מאי בעי ידך', שאף אם פי הנחש נידון כרשות המזיק לענין תשלומי
נזקין מכל מקום אינו נפטר בכך מעונש מיתה. וּמָנָא תִּמְרָא – ומנין
לנו חילוק זה, דְּתַנָּא, הַנֶּכֶס לְחֻצֵּר בַּעַל הַבַּיִת שְׁלֹא בְּרִשּׁוֹת, וְנִנְחָו
שׁוּרָא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וּמָת, הַשּׁוֹר נִהְרָג בִּסְקִילָה, וּבְעָלִים פְּטוּרִים מִן
תשלום הַנֶּפֶס. והלא בְּעָלִים פְּטוּרִין מִן הַנֶּפֶס מֵאִי טַעְמָא, משום
דְּאֲמַר לִיה בַּעַל הַשּׁוֹר לִנְיֹק בְּרִשּׁוֹתֵי מֵאִי בְּעֵית – מה אתה רוצה
ברשותי, אם כן אף לגבי שׁוּרָא נִמְיֵי מדוע השׁוֹר נִהְרָג, לִימָא לִיה בַּעַל
הַשּׁוֹר מֵאִי בְּעֵית בְּרִשּׁוֹתֵי. אֲלֵא בַּהֲכַרְתָּ צִרִיךְ לומר, דְּלַעֲנִין קָטְלָא –
לגבי הדיגת השׁוֹר, לֹא אֲמַרְיִן 'מאי בעית ברשותי', ולפיכך אף לגבי
נחש שהרג אדם הדין כן, שגם אם פי הנחש נידון כחצר המזיק, מכל
מקום יש להרוג את הנחש.
מעשה בענין חיוב אדם בשמירת בהמתו: הָנָהוּ עֵינֵי דְבִי תִרְבּוּ – אותם
עיונים שהיו בבעלות משפחת 'תרבו', דְּהוּוּ מַפְסְדֵי לִיה לְרֵב יוֹסֵת,
שהיו אוכלות משדותיו. אֲמַר לִיה רב יוסף לֹאֲבִי תלמידו, וְלֵא אִימָא
לָהּ לְמִרְיָהוּ דְּלִינְעִינְהוּ – לך אמור לבעל העיונים שישמרם שלא
יאכלו משל אחרים. אֲמַר לִיה אבִי, אֲמַאי אִיזִיל – מדוע אלך, הרי לא
תהא בכך תועלת. דָּא אִזִּילָא אֲמַרְיִן לִי לְגִדּוֹר מִן גְּדִירָא בְּאִרְעִיָּה –
יכולים הם לומר לי שעליך לגדור את שדותיך, ואין הם מחזיבים
בשמירת בהמותיהם שלא יכנסו אצלך.
שואלת הגמרא: וְאִי נִרְרָ – ואם אכן על הניזק לגדור שדותיו כדי שלא
יוזק, שֶׁן דְּתִיב רַחֲמָנָא הִיכִי מְשַׁכְּחַת לָהּ – באיזה אופן חייב אדם על
אכילת בהמתו. משיבה הגמרא: האופן שבו חיבה תורה הוא
בְּשִׁחְתָּהּ הַבְּהֵמָה תחת הגדר ונכנסה ואכלה. אִי נִמְיֵי, דְּנִפְלִי גִידָא
בְּלִיָּא – או שנפל הגדר בלילה, ולפני שהיה ביד בעל השדה לתקנו
נכנסה ואכלה.
דין נוסף בענין זה: מְכַרְזֵי רַב יוֹסֵת – והיה דורש דין זה לרבים,
וְאִי תִמְרָא – ויש אומרים שרָבָה דרש דין זה. דְּסָלְקִין לְעֵילָא – העולים
מבבל לארץ ישראל, וְנִתְחַתִּין לְתַתְּמָתָא – והיוורדים מארץ ישראל
לבבל, כולכם היו בקיאים בדין זה, הִנֵּי עֵינֵי דְשׁוּקָא – עיונים של
הקצבים העומדות לשחיטה, ומתינים מלשוחטם עד יום השוק כדי
שיוכלו למכור את בשרם ביוקר, דְּמַפְסְדֵי – שמפסידים הם עתה ממונן
אחרים על ידי שאוכלים את פירותיהם, מְתַרְיִן בְּמִרְיָהוּ תִרְיֵי וְתִלְתָא
זְמָנִין – יש להתרות בבעליהם פעמיים ושלוש שישמרום כראוי, אִי
צִיית צִיית – אם מציתים הם מוטב, וְאִי לֹא – אם אינם מציתים
לשומרם, אֲמַרְיִן לִיה לבעל הבהמה, תִּיב אִמְסַחְתָּא וּקְבַל זֶזֶף – שב
בחנותך וקבל המעות ממכירת הבשר. כלומר, עליך לשחטן אף קודם
יום השוק כדי למנוע את הנזק משדות אחרים:

משנה

אִיזְהוּ תָם, וְאִיזְהוּ מוֹעֵד. מוֹעֵד הוּא כָּל שֶׁהָעִידוּ בּוֹ עַל שְׁלֹשָׁה נִגְיחוֹת
בְּשִׁלְשֵׁת יָמִים. וְחֹזֵר לַהֲיוֹת תָם מְשִׁיחֻזָּר בּוֹ מֵהִרְגָלוֹ שְׁלֹשֶׁת יָמִים,
עַל יְדֵי שְׂרֻאָה שׁוֹרִים וְאִינוּ נִגְוָה, דְּכָרִי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר,
השׁוֹר נַעֲשֶׂה מוֹעֵד עַל יְדֵי שֶׁהָעִידוּ בּוֹ שִׁנְגָה שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים וְאִפִּילוּ
בְּיוֹם אֶחָד, וְחֹזְרָתוֹ לַהֲיוֹת תָם הִיא אִפִּילוּ בְּיוֹם אֶחָד כָּל שֶׁהָיָה
הַתִּינוּקוֹת מְשַׁמְשֵׁין בּוֹ בִּין קֶרְנֵי וְאִינוּ נִגְוָה.

בְּחֻצֵּי הַמְּזִיק דָּמִי – שפיה של הפרה האוכלת בחצר הניזק, נידון
כרשות הניזק ולא כרשות בעליה, דָּא בְּחֻצֵּי הַמְּזִיק דָּמִי, אם כן מדוע
חייב בעל הכלב נזק שלם על אכילת החררה, לִימָא לִיה לבעל
החררה, מֵאִי בְּעֵי רַפְתָּהּ בְּפִימָא דְכָלְבָא – מדוע נמצא לחמך בפיו
של כלבי. כלומר, שמאחר שהחייב על שן הוא רק ברשותו של הניזק,
אי אפשר לחייבו על אכילת החררה אם פיו נידון כרשות המזיק.
דְּאִיבְעִינָא לָהּ – שנסתפקו בני הישיבה בענין זה, האם פִּי פָּרָה בְּחֻצֵּי
הַמְּזִיק דָּמִי, וחייב בעליה על אכילתה מדין שן, או בְּחֻצֵּי הַמְּזִיק דָּמִי
ופטור, שהרי לא ברשות הניזק אכלה.
שואלת הגמרא: וְאִי אֲמַרְתָּ בְּחֻצֵּי הַמְּזִיק דָּמִי, אם כן שֶׁן דְּתִיב
רַחֲמָנָא הִיכִי מְשַׁכְּחַת לָהּ, הלא לעולם אוכלת היא ברשות בעליה.
ובמה נסתפקו בני הישיבה.
מבארת הגמרא: אֲמַר רַב מְרִי בְּרִיה דְּרַב כְּהֵנָא, גם אם נאמר שפי
הבהמה חצירו של המזיק הוא, יש אופנים שבהם ניתן לחייב משום שן,
כְּגוֹן שְׁתַּחֲכִּיכָה הַבְּהֵמָה בְּכּוֹתֵל לְהִנְאֹתָהּ והפילתו, וכן באופן
שֶׁמִּנְפָּה פִּירוֹת עַל יְדֵי שְׁתַּחֲכִּיכָה עֲלֵיהֶם לְהִנְאֹתָהּ, אך על אכילה
בחוצר הניזק יתכן שאין לחייבו משום שן, מאחר שיכול הוא לומר 'פי
בהמתי רשותי הוא'.
מר זוטרא מקשה על דברי רב מרי: מְתַקִּיף לָהּ מִן זֶזֶף, כיצד ניתן
לומר שהאופן שבו חיבה תורה משום נזקין שן, הוא בנחתככה הבהמה
בכותל להנאתה והפילתו, או שתינפה פירות להנאתה, וְהָא בְּעֵינָא –
והרי יש לקיים את דברי הכתוב (מלאים א' יד ו') 'בְּאִשֶּׁר יִבְעַר הַנֶּחֱלָל
עַד תָּמֹד', דהיינו, שהבהמה מכלה את הקרן לגמרי, וְלִימָא – והרי
באופנים אלו אין הבהמה מכלה את הכותל או הפירות עד תומם.
מתרצת הגמרא: רַבִּינָא אֲמַר, יש אופן שהבהמה מכלה את הקרן, כְּגוֹן
דְּשֶׁפָּה צִלְמִי – שפשפה צורות, שהיו צורות חקוקות בכותל, וכאשר
נחתככה הבהמה בכותל מחקתן וכילתה את הצורות עד תומן. רַב אִשִּׁי
אֲמַר, כְּגוֹן דְּשֶׁפָּסִיעִי פְּסִיעִי – כאשר נתגלגלה הבהמה על הפירות תחבה
אותם בתוך טיט לח ונתיישב הטיט ואי אפשר להוציאם, ונמצא
שכילתה הפירות עד תומם.
הגמרא מנסה להוכיח ממשנה שפי פרה כחצר הניזק: תָּא שְׁמַע, שנינו
בסנהדרין (עו), שאם שִׁפְיָהּ – גִּירָה) אדם בּוֹ – בחבירו) אֶת הַכֶּלֶב של
אדם אחד, או שִׁפְיָהּ בּוֹ אֶת הַנֶּחֱשׁ, והרגו או פצעו, פְּטוּר המשסה,
מאחר שלא הזיקו בדים, אלא רק גרם את הנזק. ומדייקת הגמרא, מֵאִי
פְּטוּר, הַמְּשַׁשָּׁה פְּטוּר וְחִיב בַּעַל הַכֶּלֶב, מאחר שכלבו הוא שהזיק.
וְאִי אֲמַרְתָּ שְׁפִי פָּרָה בְּחֻצֵּי הַמְּזִיק דָּמִי, אם כן מדוע חייב בעל הכלב,
לִימָא לִיה לניזק, מֵאִי בְּעֵי יָדָּהּ בְּפִימָא דְכָלְבָא – מדוע נמצאה ידך
בפי כלבי, הרי רשותי היא. אלא מוכח שפי פרה כחצר הניזק, ולפיכך
חייב בעל הכלב בתשלום הנזק.
דוחה הגמרא: אִימָא פְּטוּר אֶף מְשַׁשָּׁה – אין כוונת המשנה לפטור את
המשסה בלבד, אלא כוונתה שאף המשסה פטור מאחר שאינו אלא
גרם לנזק, אך יתכן שגם בעל הכלב פטור מאחר שפי כלבו נחשב
רשותו. וְאִיבְעִית אִימָא, ניתן להעמיד המשנה באופן שלא היתה יד
של הניזק בתוך פי הכלב, אלא דְּאִפְקִיָה לְגִיבִיָּה וּפְרָמִיָּה – שהוציא
הכלב את שיניו וחבל באותו אדם, ובאופן זה אינו יכול לומר 'מאי בעי
ידך בפומא דכלבאי'.
הגמרא מנסה לפשוט הספק מהסיפא של אותה משנה: תָּא שְׁמַע,
הַשִּׁיף בּוֹ אֶת הַנָּחֵשׁ – אחז אדם נחש של אחר בידו, והולִיךְ את פיו
לידו של חבירו עד שנכנסה היד לתוך פי הנחש והכישו ומת, רַבִּי
יְהוּדָה מְחִיב את המשׁיך מיתה כְּדִין רֹצֵחַ, וְחֲכָמִים פּוֹמְרִים. וְאֲמַר
רַב אֲהֵא פִר יַעֲקֹב (שם עח), כְּשֶׁתִּמְצֵי לִזְמֹר – כשנתדקדק בדבריהם
לידע שורש מחלוקתם תמצא שְׁלִדְבְּרֵי רַבִּי יְהוּדָה אָרֶם הַנָּחֵשׁ בִּין
שִׁנְיָו הוּא עוֹמֵד, ויוצא הוא בלא כוונת הנחש, ונמצא שכאשר הביא
את שיני הנחש לידיו של חבירו הרי הוא כהורגו בחרב, ולפיכך דין
המפִּישׁ בְּמִיתָה סִיף כְּדִין רֹצֵחַ, וְאִילָּה הַנָּחֵשׁ אִינוּ נִידוֹן כְּשׁוֹר הַהוּרָג
נפש ופְּטוּר, מאחר שהאדם הוא שהרג ולא הנחש. וְלִדְבְּרֵי חֲכָמִים

המשך ביאור למסכת בבא קמא ליום חמישי עמוד ב

גמרא

1 הגמרא מבארת טעמי המחלוקת: מאי טעמא דרבבי יהודה שרק
2 בשלשה ימים נעשה השור מועד. אמר אביי, רבי יהודה למד כן
3 מהפסוק (שמות כא לו) 'או נודע פי שור נגח הוא מתמול שלשם ולא
4 ישמרנו בעליו', שאילו אמר הכתוב 'תמול' היה פירושו חד – שכבר
5 נגח יום אחד, 'מתמול' – בהוספת האות מ"ם מרמז הכתוב על יום נוסף,
6 והרי תרי – שני ימים, והוסיף הכתוב עוד יום בתיבת שלשום, הרי
7 תלתא – שלשה ימים נגח שור זה, ואם כן כשנאמר 'ולא ישמרנו
8 בעליו' אתאן [–באנו] לנגיחה רביעית, וממנה ואילך משלם נזק שלם.

9 הרי מפורש בפסוק שהשור נעשה מועד על ידי שנגח שלשה ימים.
10 רבא אמר בדרך אחרת, בין אם אמר הכתוב תמול ובין שאמר מתמול
11 מורה הוא שהשור נגח חד – יום אחד, וכשאמר הכתוב שלשום הרי
12 תרי – שני ימים, והנאמר בהמשך 'ולא ישמרנו' מורה שהאידינא –
13 עתה בנגיחה שלישית חייב המזיק לשלם נזק שלם.
14 הגמרא עוברת לבאר טעמו של רבי מאיר: ורבבי מאיר הסובר שגם
15 בשלש נגיחות ביום אחד נעשה מועד, מאי טעמא. ומביאה הגמרא
16 את דבריו בברייתא, דתניא, אמר רבי מאיר דבר זה למדים מקל
17 וחומר,